

Resperger István

Az aszimmetrikus hadviselés – mit takar a kifejezés?¹

10.17047/HADTUD.2015.25.1-2.79

A hadtudomány klasszikus műveinek tanulmányozása alapján bizvást megállapíthatjuk, hogy ha a diplomáciában elkövetünk hibákat, azokat még valahogy helyre lehet hozni, de a harctéren vérrel fizetünk az elkövetett hibákért. A terrorizmus fogalmának értelmezése céljából nem valószínű, hogy egy asztalhoz lehetne ültetni az Egyesült Államok, Oroszország és Izrael képviselőit egy közös fogalom megalkotása céljából. Egy konferencia lényege viszont az, hogy kérdéseket vessünk fel, gondolatokat fogalmazzunk meg és javaslatokat tegyünk a csapatok számára, amelyeket ott lehet továbbfejleszteni.

Az aszimmetrikus hadviselés az érdekérvényesítés formája, amely főként a gazdasági érdekeken alapul.

A szakértők megítélése szerint a konfliktusok egyre elhúzódóbbak, rendezetlenek, és mindinkább aszimmetrikussá válnak. Az aszimmetrikus hadviselés tehát gyűjtőfogalom, amely egyaránt tartalmaz sok mindent, kezdve a felkelésellenes műveletektől, egészen a gerillaműveletekig. (A terrorizmus nem képezi részét e fogalomkörnek, mert azt a jog egyértelműen szabályozza.) Mindeközben az eszközök (szakadár erőkre való támaszkodás, öngyilkos merényletek alkalmazása, irreguláris alakulatok bevetése, pszichológiai hadviselés stb.) egyre változatosabbak. Ezt a folyamatot 2011. szeptember 11. történései erősítették fel.

Clausewitz szerint az győzött, aki legyőzte az ellenség haderejét, elfoglalta területét és megtörte az ellenség népének az akaratát. Napjainkban mindinkább az utóbbi elem kerül előtérbe. Sokak szerint a háború az az állapot, amely eltér a békétől; mások szerint mindaz, ami a szimmetrikustól eltér, aszimmetrikus. Szerintem nem minden háború, ami nem béke.

A szakértők a hadügyi forradalom alapjának tartják a fegyverzet, a szervezet, a harceljárás kérdéseit. A fegyverzet terén a könnyűfegyverek, a páncéltörő fegyverek reneszánszát éljük, amihez számos módon lehet alkalmazkodni. A szervezetek terén azt látjuk, hogy a nagy térben kis erővel nagyon gyors műveletek folynak, amikre reagálni kell. A legnagyobb probléma az eljárásokkal van.

Bár a hadijogban, a nemzetközi jogban léteznek bizonyos indikátorok, sokszor mégis csak nagy sokára lehet felelősségre vonni azokat az embereket, akik például Gázában vagy Ukrajnában elkövettek valamit. Nagyon sok olyan dologgal (például öngyilkos merényletek stb.) találkozunk, amit fel kell dolgozni, amikről tájékoztatni kell a csapatokat, amiket be kell építeni a kiképzésbe. Azaz a hadtudománynak nagyon sok kérdésre kell választ adnia.

1 Jelen közlemény a Magyar Hadtudományi Társaság, a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága és a Nemzeti Közszerzői Égyetem (NKE) által 2014. november 12-én az NKE HHK objektumának dísztermében *Az aszimmetrikus hadviselés* címmel szervezett szakmai-tudományos konferencián elhangzott nyilvános előadás hanganyagának szerkesztett változata.

Afganisztánban gyakorta előfordult, hogy csapatainkat afgán szövetségeseink katonái részéről érte támadás. (Az amerikaiak tábornokot is vesztek ilyen típusú incidensben.) E támadások során a szövetségesek vesztesége 2007–2014 közötti időszakban 90 támadásban 145 halott és 94 sebesült volt.

Valójában egyszerű harcászati manőverekről van szó, amelyeknek azonban stratégiai kihatása van, hiszen katonáinknak nemcsak a frontvonal túlsó oldalán levő ellenségtől kell tartaniuk, hanem saját szövetségeseinktől is.

A 2012-es incidensek azt mutatják, hogy nagyon sok személyes indíttatású akciót vezettek azok a katonák, akik sajátjaik ellen fordulnak. Milyen okokra vezethetők vissza ezek a „zöld a kéken” támadások, melyet „Janus-arcú”, kétarcú támadásoknak is nevezhetünk? Elsősorban a kulturális különbségekre, egymás meg nem értésére, az egyre erősödő tálib nyomásra, propagandára. Mit mondanak az amerikai katonák az afgánokról? Drogfüggőek, veszélyesek a mi csapatainkra, nem fordítanak elvárható figyelmet a tisztálkodásra, ramadánkor önmagukat és a saját csapatokat veszélyeztetik, álnokok és megbízhatatlanok. És hogyan vélekednek az amerikaiakról az afgánok? Az amerikaiak nem tisztelik a Koránt, a nőket, az öregeket, arrogánsak, számos háborús bűncselekményt követnek el, túl sokat ígérnek, keveset teljesítenek. (Afganisztánban az oroszok is gazdag tapasztalatokat szereztek e tekintetben. Ők – tapasztalataik alapján – jobban betagozódtak a csapatokba, együttműködtek az afgánokkal és általában jobban elfogadták őket.)

A tálib propaganda azt hirdeti, hogy mindenkit szívesen várnak soraikba. Nagyon jó a tálibok propagandája és általában sikeresnek mondható a bejuttatásuk, a beszivárgásuk az állam katonai szervezeteibe. Mindenképpen korlátozni kell az ellenség beszivárgó tevékenységét, meg kell nyerni a lakosság támogatását.

Az afgán haderő létszáma 2012-ben közel 200 000 fő volt. Elvileg nehéz bejutni ebbe a hadseregbe: különböző ellenőrzések, ajánlólevelek, biometrikus azonosítás szükséges, amit elég nehéz megvalósítani az ottani fejlettségi szinten.

A tragikus eseményeket a kulturális különbségek, a szerencsétlen események (például a Korán-égetés), egy-egy rossz kommunikáció, az alacsonyszintű kiképzés és a biztonsági rendszabályok be nem tartása idézik elő. Fontos a vallás szerepe. Ramadánkor a szövetségesek elleni támadások száma ugrásszerűen emelkedik. Ha feltűnő jelek vannak afgán katonáinknál (zárkózott vagy éppen túl aktív), akkor erre reagálni kell. A megelőzés az oktatásra és a kiképzésre kell, hogy alapozódjon. Az afgán hadsereg kiképzésénél tisztázni kell, hogy valójában ki is az igazi ellenség.

Az erők megóvásának legjobb módja, ha kulturálisan megértjük a velünk harcolókat. Fel kell deríteni a veszélyforrásokat, meg kell akadályozni ezek kiéleződését, elemezni kell azok okait, értékelni következményeit és minderről tájékoztatni katonáinkat. Szövetségeseinkkel úgy kell eljutni a kölcsönös bizalom kiépítéséig, hogy feldolgozzuk a kulturális különbségeket.

Egy átalakuló hadtudományi környezetben a nagystratégia szintjén sajnos vesztesre állunk. Nagyon nehéz megvalósítani a katonai végállapottól a politikai végállapotig vezető utat. Technológiai téren óriási aszimmetria mutatkozik ebben a térségben, lépéshátrányban vagyunk fegyverzet, szervezet, eljárások terén is. Dominanciával rendelkezünk viszont a többi dimenzióban.